

ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΝΤΟΝΙ: «ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΔΥΟ ΚΥΡΙΩΝ»

ΤΟΥ Κ. ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Βασιλικό Θέατρο Τρίτη 11 Μαΐου

Τά έργα του Γκολντόνι έχουν, αντίθετα προς την παράδοση του Ιταλικού θεάτρου εκείνης της εποχής, καλοδοκιμασμένη σκηνακή οικονομία διατηρούν όμως κι' όλη τη ζωντάνια του αυτοσχεδίου που ήταν χαρακτηριστικό της «Κομέντια ντέλ' άρτε». Διατηρούν ακόμα και τους τύπους της — Μπριγγέλα, Πανταλόνε, Ντοτόρος, Τρουφαλντίνο, που είναι ο Άρλεκίνος κλπ. —, φυσικά όχι με τον έντελώς καθωρισμένο χαρακτήρα, με τη συμβολική θάλαγε κανείς, μορφή που είχαν στην Κομέντια ντέλ' άρτε. Ο χαρακτήρας τους είνε πάντα σχετικός με τά παλιά τους πρότυπα, όμως οί τύποι είναι σχεδιασμένοι άπό τον Γκολντόνι με περισσότερη ελευθερία και είναι ξαναδοσμένοι στη ζωή, άπό την όποία άλλωστε, ή παράδοση τους είχε πάρει. Χάρη σ' αυτή τη συγγένεια του έργου του Γκολντόνι με την Κομέντια ντέλ' άρτε, τη ζωντάνια δηλ. (του αυτοσχεδίου) που έχει — κάτι άλλο άπό τη στεγνή καθαρά διανοητική παραγωγή θεατρικών έργων στην εποχή μας — και την «τυποποίηση» που κληρονόμησε κι' ως ένα σημείο διατηρεί — άλλο κι' αυτό άπό τή ξεχειλώμα του νεοτουραλισμού που είχε επικρατήσει στον καιρό μας —, χάρη σ' αυτά, είναι που τά έργα του Γκολντόνι πήρανε, άπό πολλά τώρα χρόνια, μία ξεχωριστή θέση στο παγκόσμιο ρεπερτόριό, παίζονται, βλέπονται και ακούονται με πολλή ευχαρίστηση. Έπειτα, όποτε τή πνεύμα, όποτε ή

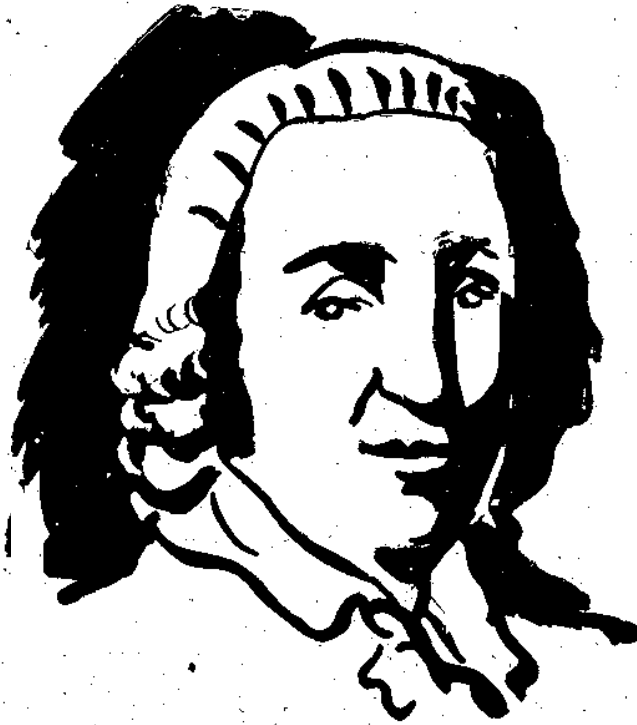
χάρη, όποτε ή ποιητική διάθεση τους λείπει. Χάρης αυτές που τις ξεχωρίζει κανείς στον «Υπηρέτη δύο κυρίων», ένα άπό τά σπουδαιότερα και τά πιο χαρακτηριστικά, κατά τους μεγάλους κριτικούς, έργα του Γκολντόνι.

Όσο, τή πνεύμα του έργου ε-

τοίχους του έσωτερικού. Πρέπει να καταλάβουμε πώς τή σκηνακή είναι ένα με τή «έσωτερική» — άφού έπι κράτησε να λέγεται έτσι — σκηνοθεσία του έργου. Άφαίρεση και σ' έτούτο και σ' εκείνη μπορεί, κι' είναι νόμιμο κι' έξαιρετικά σπουδαίο, να γίνει, μία χρειάζεται μια γρήγορη και

τανόηση και πολύ λογική. Χωρίς αυτά παραδειχτεί τή πνεύμα της μ.ο.ρ.φοποίησης στην τέχνη και όχι μόνο τή κοινό δέν πείθεται, αλλά παραξενεύεται, κοροιδεύει, και βλαστημάει τους... μοντερνισμούς σε βάρος της άληθινής έκφρασης του καιρού μας και της τάσης και του άγώνα που γίνεται προς αυτή. Μά κι' άν ξεγελιότανε πάλι τή κοινό και τή συνήθειζε, θάταν ακόμα χειρότερο, γιατί τή σθητικό του κριτήριο θά φθειρότανε.

Όσο σκηνοθέτης και ήθοποιό — οί ήθοποιοί λιγότερο υπεύθυνοι για τούτο — δέ βγάζουν τή φάρμα τους

Ο ΓΚΟΛΝΤΟΝΙ

λειψε νομίζω άπό τήν παράσταση του Βασιλικού θεάτρου και τούτο γιατί πρώτα και κύρια ό μεταφραστής ή δέν πρόσεξε ή δέ μπόρεσε να δώσει τή παγνίδα που κάνει — καθ' όσον ξέρω — ό συγγραφέας με τις ντοπιολαλιές στο κείμενο. Κι' ό ντοπιολαλιές αυτές είναι άπόλυτα συνταυτισμένες με τούς τύπους που δέν μπορούν ν' αναδειχτούν όταν όλοι τή ίδιο μιλάνε. Δέν είναι τυχαίο (και νομίζω τή επιβόλβει ή προέλευσή του άπό τήν Κομέντια ντέλ' άρτε) που ό Γκολντόνι βάζει τόν Πανταλόνε να μιλάει βενετσιάνικα, άλλους (τόν Ντοτόρο, τή Σύλβιο, τή Βεατρίκη κλπ.) τσοκάνικα, τή Μπριγγέλα και τή Σμεραλδίνια τσοκάνικα παρεφθαρμένα, τόν Τρουφαλντίνο βενετσιάνικα παρεφθαρμένα κλπ.

Άλλά τή ύφος του έργου ελειψε κι' άπό τή πνεύμα της σκηνοθεσίας, και μαζί μ' αυτό, και τών ήθοποιών. Κάποια τάση προς ένα δήθεν στυλιζάρισμα, που ξεμύτιζε έδώ κι' εκεί θές με κάποιες στάσεις και κινήσεις του Ίσακβίδη, θές με τή μπάσκα των δούλων στο παιδοχείο του Μπριγγέλα, είναι τή ίδιο στο σύνολο σοβαρές άσο και τά έπληθυσαν «έξπρεσιονιστικά» σκηνακή με τά τελάρα για ούρανο, τά πλακάκια στα ντουβάρια και τά ζωγραφισμένα σε τελάρα, με τή διατήρηση του τελάρου, σπίντια και τις παραξενεία σχεδιασμένες σκιές στους

άπό τή περιεχόμενο του έργου και άπό τή ρυθμό του, τή δική του φάρμα, — κι' αυτό γίνεται πολύ σπάνια δυστυχώς στο έλληνικό θέατρο — ποτέ τή έργο δέ θά έρμηνεύεται, οί παραστάσεις θά είναι όλες οί ίδιες — μασκαρεμένες μόνο, άλλωθίως κατά τά γούστα του σκηνογράφου ή του κοσμητή — και τή θέατρο σ' έπιπέδο τέχνης άνώτερης δέ θά περάσει.

Άσχετα προς τήν παρεξηγημένη έρμηνεία του ρόλου του — ό Πανταλόνε δέν έπρεπε ναίνα καθόλου Έβραϊός νομίζω — ό Ίσακβίδης άν Ίσακβίδης ήταν θεατρικός κι' ευχάριστος στη σκηνακή, ή Μυράντα στάθηκε άραία στο ρόλο της Βεατρίκης, ό Δενδραμής τή ίδιο, κι' ό Μοισίας είχε πολύ ζωντάνια, άν εκείνη τή ό ρόλος του θά άπαιτούσε.

Η Μαυκαλίδου ήταν επίσης ευχάριστη, ό Εύθυμίου έκανε όπως πάντα νομίζω, τόν τύπο του, τόν δικό του. Ο Μαλιαγρός δέ μπόρεσε να κάνει όσο ήθελε κι' έχρημαζότανε χαριτωμένο τή ρόλο του έραστή της Κλαυρέτης και δέν πρόσεξε νομίζω τίποτε με τά φτηνά εκείνα τικ του δήθεν θυμού του, τά όποια τόσο έπαύλασε στην έρμηνεία του. Όραία εμφάνιση ή Μοιρία Άλκαίου. Σχεδιασμένα με νόημα κι' άραία βρισκώ πώς ήταν τά κοστούμια του κ. Φωκά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ